

Левик Інна Миколаївна
Асистент кафедри теорії та методик
дошкільної й інклюзивної освіти
Житомирський державний університет імені Івана Франка

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В ЗАКЛАДАХ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ ЦИФРОВОГО СЕРЕДОВИЩА

Сучасний інтенсивний розвиток українського суспільства вимагає формування нові стратегії розвитку освітньої системи з урахуванням цифрових та інформаційних середовищ. В освітньому середовищі закладів дошкільної освіти швидко поширюються цифрові технології, які відкривають перед вихователями нові можливості для ефективної організації взаємодії всіх учасників навчального процесу. Цифрова трансформація освітнього процесу в закладах дошкільної освіти набирає глобального характеру. Зміни в змісті та структурі освітнього процесу, впровадження дистанційних технологій, визначають сучасний етап розвитку дошкільної освіти. У зв'язку з цим проблема дослідження потенціалу цифрових технологій та можливостей їх використання в освітньому середовищі в ЗДО стає все більш актуальною.

У численних нормативно-правових документах наголошено на необхідності цифровізації освітньої галузі. Наприклад, у новій редакції Базового компоненту дошкільної освіти, що базується на основних положеннях Законів України «Про освіту» та «Про дошкільну освіту», введено освітній напрям під назвою «Дитина в сенсорно пізнавальному просторі. Комп'ютерна грамотність» (варіативна складова), який передбачає формування та розвиток цифрової компетентності у дошкільників [3].

У наукових дослідженнях Андрущенко Т., Лохвицька Л., Руденко Ю., [1]; Дудник Н., Лохвицька Л. [5] та інших авторів проведено аналіз інформаційного освітнього середовища в дошкільних закладах, висвітлено роль інформаційно-комунікаційних технологій у розвитку дітей дошкільного

віку. Деякі дослідження Колеснікова І., Орлова О. [4] також стосувалися формування цифрової компетентності у майбутніх педагогів дошкільних закладів та аспектів інтелектуального психічного розвитку дітей у цифровому середовищі. Незважаючи на значну кількість проведених наукових робіт з проблеми цифровізації освіти, деякі з них потребують додаткового уточнення та більш детального вивчення. Саме ці обставини визначили вибір теми для подальших досліджень.

Забезпечення необхідного рівня освітнього процесу в закладі дошкільної освіти в умовах цифрового середовища має особливе значення, оскільки якісні зміни в ній неможливі без загального перетворення концептуальних основ освітнього процесу, що включає максимальне використання можливостей сучасних цифрових технологій. Цифрова трансформація передбачає не лише технологічне оновлення інфраструктури дошкільних закладів, а й створення безпечного цифрового навчального середовища, розвиток інформаційно-комунікаційної компетентності педагогічних кадрів. Тому цифрова трансформація діяльності дошкільних закладів потребує належної уваги та дослідження.

Сучасна перебудова дошкільних закладів потребує від педагогів якісних змін у підходах до організації навчальної діяльності малюків. Зокрема, застосування інформаційно-комунікаційних технологій для впровадження навчальних програм, на думку Андрющенко К. Назаренко Г., може сприяти стимулюванню пізнавальної активності дітей, що є необхідною складовою освітнього процесу [2].

Розвиток інтелектуальних здібностей, образного мислення, уяви та соціального інтелекту в дітей дошкільного віку під час навчальної діяльності за допомогою цифрових технологій є важливою передумовою для успішної реалізації цифрового навчання. Сьогодні цифрові технології відіграють значну роль у розвитку та підвищенні якості сучасної дошкільної освіти.

Вихователі, батьки, інші дорослі, враховуючи потребу у вмісті для всіх аспектів дитячої активності та у взаємодії з дітьми, користуються ресурсами

цифрового середовища. Саме тому необхідно мати інтегроване уявлення про цифрове освітнє середовище, де важливість цифрового освітнього контенту, такого як ігри, казки, завдання та мультфільми, є очевидною і без великої уваги до самого контенту. Це свідчить про їхнє ставлення до сутності гри, казки та їхнього впливу на розвиток дитини, особливо коли батьки та діти спільно взаємодіють у цифровому середовищі.

Потреба дитини у цифровому середовищі є значущою, але використання його без належного розуміння може бути небезпечним. Взаємодія з гаджетами, на думку Чекан О. І., привертає увагу за рахунок динамічних рухів, візуальних ефектів та фантастичних персонажів. Однак уявлення дитини про реальний світ, в якому вона живе, грає та спілкується, ще не повністю сформовані, тому відрізнити реальний від віртуального світу їй складно. Психічні процеси, які сприяють формуванню уявлень про навколишнє середовище та морально-етичні орієнтири, у віртуальному світі не мають такого ж відображення, що ускладнює здатність дитини розрізняти ці два світи. Дорослі встановлюють правила використання цифрового середовища для дітей, проте часто не вдаються в деталі контенту, який вони використовують, і не розуміють повністю, як впливають на дитину ці ігри, мультфільми та інші елементи віртуального світу [6].

Використання цифрових технологій у дошкільній освіті може бути спрямоване на декілька дидактичних напрямків, таких як гра, творчість, дозвілля та навчання. Також існують різні моделі використання цифрових технологій, такі як візуальна (презентації, мультимедіа), ігрова (навчальні ігри та інтерактивні іграшки), методична (дидактичні матеріали), підготовча (матеріали для проведення занять, наприклад шаблони, що роздруковуються), діагностична, інформаційна та комунікаційна моделі.

Застосування цифрових технологій у дошкільній освіті перетворює дитину з пасивного на активного учасника навчального процесу. Навіть ті діти, які раніше були малоактивними, з інтересом долучаються до навчальних занять.

Проведені педагогічні спостереження за організацією освітнього середовища у сучасному закладі дошкільної освіти з використанням цифрових та дистанційних технологій дозволили сформулювати основні напрямки її розвитку, а саме: інтеграція технологій у різноманітні види діяльності дітей дошкільного віку; інтенсивне використання мультимедійних засобів та цифрового контенту; вдосконалення методик використання цифрових і дистанційних технологій у взаємодії між педагогами та дітьми, спрямоване на створення навчальних матеріалів та інтерактивних завдань; підготовка та підтримка педагогічних кадрів у роботі з цифровими технологіями, включаючи навчання новітнім методам навчання та підтримку в освоєнні інноваційних засобів; створення безпечного та збалансованого цифрового середовища; проведення наукових досліджень та спільної роботи з іншими закладами та спеціалістами для пошуку найкращих практик використання цифрових технологій у дошкільній освіті.

Правильно організований освітній простір з закладі дошкільної освіти з використанням цифрових технологій стимулює гармонійний та творчий розвиток дитини, дозволяє дітям виражати власний потенціал. Однак, педагогам необхідно враховувати ризики, які можуть впливати на безпеку та здоров'я дітей при освітній діяльності у цифровому середовищі, а саме: довготривале користування комп'ютером, планшетом чи мобільним гаджетом може негативно впливати на фізичне здоров'я дитини, зокрема на зір, поставу та суглоби; часте та необмежене використання цифрових пристроїв може негативно впливати на соціальний розвиток дитини; цифрові технології можуть мати негативний вплив на розвиток пізнавальних здібностей; занадто інтенсивні комп'ютерні ігри можуть витіснити інші види діяльності; цифровий контент може містити небезпечний матеріал. Ці аспекти важливо враховувати при організації освітнього простору з використанням цифрових технологій у закладі дошкільної освіти.

Організація освітнього простору з урахуванням сучасних вимог інформаційно-цифрового середовища та дистанційних форматів навчання

відіграє ключову роль у загальному перетворенні системи дошкільної освіти, спрямовуючи використання цифрових технологій у навчальному процесі для забезпечення його якості та доступності, підвищення індивідуального підходу та розвитку цифрової грамотності всіх учасників. Такі інноваційні технології виступають ефективними інструментами для оптимізації освітнього середовища в закладах дошкільної освіти. Урахування можливостей цифрового середовища є важливою складовою в освітньому процесі дошкільнят та має бути більш гнучким та адаптованим до потреб сучасності.

Список літературних джерел

1. Андрющенко Т. К., Лохвицька Л. В., Руденко Ю. А., & Дудник Н. А. Використання інформаційно-комунікаційних технологій для формування здоров'язберезувальної компетентності старших дошкільників. Інформаційні технології і засоби навчання. 2021. № 81 (1). С. 15–35. URL: <http://bit.do/fPRKT>
2. Андрющенко К. Назаренко Г. Інформаційно-комунікаційні технології як інструмент підвищення якості дошкільної освіти. Information Technologies and Learning Tools. 2021. № 69 (1). URL: https://www.researchgate.net/publication/331367799_informacijnokomunikacijni_tehnologii_ak_instrument_pidvisenna_akosti_doskilnoi_osviti
3. Базовий компонент дошкільної освіти. URL: <http://bit.do/fPRLK>
4. Колеснікова І. В., Орлова О. О. Цифровізація освітнього процесу в закладі дошкільної освіти. Інноваційна педагогіка. Випуск 50. Т. 2, 2022. С. 188-191. DOI <https://doi.org/10.32782/2663-6085/2022/50.2.37>
5. Лохвицька Л., Руденко Ю., Дудник Н. Використання інформаційно-комунікаційних технологій для формування здоров'язберезувальної компетентності старших дошкільників. Інформаційні технології і засоби навчання. 2021. № 81 (1). С. 15–35. URL: <http://dspace.pdpu.edu.ua/handle/123456789/10753>

6. Чекан О. І. Застосування комп'ютерних технологій у професійній діяльності вихователя дошкільного навчального закладу. Навчальний посібник. 2015. С. 184.